

Presentació

Marta Balada Monclús*

«Si els sentits desenvolupen un paper tan crucial a la nostra vida cognitiva, aprendre a utilitzar-los intel·ligentment hauria de semblar un compromís raonablement important a la nostra agenda educativa.»

Elliot Eisner. Professor d'Educació Artística, Univ. Stanford

En aquesta monografia, presentem cinc articles relacionats amb la didàctica de les arts plàstiques. Donada la quantitat i diversitat dels temes que són propis d'aquesta àrea, com a primera aproximació es tracten alguns dels que ens semblen punts importants d'inquietud i atenció en les motivacions de molts especialistes davant la tasca docent. L'aplicació de la Reforma Educativa ens ha fet plantejar de nou moltes qüestions que tot ensenyant ha de revisar i ens exigeix posar-nos al dia d'allò que ens permeti acomplir les expectatives creades, i també per la incidència de la nostra disciplina com a matèria troncal en diferents especialitats de nova creació. Creiem necessari ampliar les nostres pròpies perspectives, amb el coneixement i l'exposició de punts de vista diversos segons els estudis realitzats, en trobar-nos davant de canvis importants com els que ara hem d'abastar.

The Getty Center for Education in the Arts, una de les fundacions privades dels Estats Units (Califòrnia) és en aquest moment centre capdavanter en formar docents, dissenyar projectes i programes, i investigar sobre la situació i qualitat de l'educació-artística, basant-se en el fet que els valors propis de l'art han de ser una part essencial en l'educació de tots els nens. D'acord amb aquesta premissa, i compartint aquest objectiu, situem com un dels nostres principis pedagògics aquesta idea de l'educació per l'art i l'entenen com una educació i formació integral de l'individu amb l'expectativa que sigui correctament adequada als diferents cicles de l'ensenyament.

Amb aquesta motivació, aprehem el tema, plantejant alguns estudis i experiències recents d'especialistes d'aquesta àrea.

* Titular Escola Form. Prof. EGB. UB. Llicenciada en Belles Arts. Doctora en Belles Arts: Departament processos de l'Expressió Plàstica. Publicacions: *L'Educació Visual a l'Escola*, Ed. 62 - *Com analitzar una obra plàstica*, ICE-PPU. UB.

Adreça: Escola Univ. Formació Prof. EGB. Baldiri Reixach, s/n. Barcelona. Tel. 333 34 66 - 36 30 - 36 40.

A l'article «L'àrea d'educació artística i la innovació educativa», es presenta una concepció de la disciplina contrastant el model de l'anterior reforma educativa amb l'actual, i fent una síntesi dels trets més significatius que s'han donat en la docència en les dues darreres dècades. S'hi descriuen aspectes i dimensions que determinen l'epistemologia de la disciplina entesa com a tal, introduint les aportacions que provenen de l'antropologia i que potencien el pluralisme estètic per poder adoptar els models multiculturals, comentant que seria el paradigma propi d'aquest moment de canvi; és a dir, harmonitzar coherentment factors antropològics, sociològics, filosòfics, psicològics i pedagògics, a partir dels fets, conceptes i sistemes propis de les arts visuals i la cultura artística. Els interrogants que planteja l'autora, ens posen, als docents d'aquesta especialitat, davant d'un questionari que ens permet reflexionar sobre els propis dissenys curriculars i reflexionar o analitzar els seus plantejaments, per tal d'adequar-los a les característiques de la nostra societat, on prenen una importància de primer ordre el context, la diversitat i el pluralisme cultural, fet que implica l'adaptació de models curriculars oberts, que permetin fer adequacions multiculturals per poder respondre a les necessitats del moment.

«Arts Plàstiques i metodologia: descripció d'un model didàctic», tracta, partint d'alguns models i cites significatius de l'educació artística, aspectes relacionats amb la seva metodologia didàctica, que tradicionalment ha estat més implícita que explícita. En el context d'innovació educativa actual, aquest article descriu un model didàctic configurat a partir d'una ampla experimentació a l'ensenyament primari, secundari i superior. La proposta versa sobre metodologies basades en processos que desenvolupen el sentit creatiu, la sensibilitat estètica, i permeten adquirir criteris sobre adequació didàctica. Es fonamenta, entre altres autors, en Munari, Logan i De la Garanderie. A l'estructura de l'esmentat model es defineix la planificació dels processos que es proposen, així com la seva consecució i desenvolupament. Les conclusions són una aproximació a la validació de l'aplicació realitzada amb estudiants de 1r curs de Magisteri.

«CREI-SANTS: Educació, art i teràpia», l'han elaborat dos dels components de l'equip investigador d'aquest servei dependent de la Universitat de Barcelona. Els autors descriuen el model que han creat per Educació Especial i en el qual es fonamenta el Centre de Recursos Educatius i Investigació de Sants, dedicat a l'atenció de nens, joves i adults amb diferents tipus d'handicap integrats en grups heterogenis de població. Expressa les darreres tendències en tractament terapèutic basades en l'art i la creativitat, justificant la seva importància en el procés d'ensenyament-aprenentatge. D'acord amb el perfil del treball artístic dissenyen els processos d'ensenyament i les formes d'investigació tenint en compte l'ésser, com a entitat que ha de formar-se, a partir d'una percepció plurisensitiva, sense patrons

rígid i en un context en el qual s'interrelacioni l'art amb l'educació. En el text final inclouen un Manifest d'Art i Creativitat, que defensa l'accés per a tothom amb la finalitat d'influir en l'opinió pública en favor de la interacció dels col·lectius afectats per diferents tipus de dificultats.

«Com entenem l'art? El desenvolupament cognitiu del judici estètic en les persones invidents», tracta d'una experiència realitzada en el marc d'un programa d'investigació que pren com a punt de partida les aportacions de Parsons (1986), per elaborar una definició d'estadis de desenvolupament que permetin la comprensió de l'evolució del judici estètic en persones invidents. L'estudi parteix d'uns objectius i una metodologia centrada en la proposta d'aquest autor, que es defineix i permet conèixer la configuració dels esmentats estadis i l'adaptació que se'n fa per portar a terme l'experiència. Aquesta s'ha realitzat en l'àmbit de l'exposició «Trobada en l'escultura» al MAM de Barcelona, seleccionant 9 obres de diferents períodes i estils, i fent la pràctica amb persones vidents i invidents. A les conclusions s'assenyala la incidència d'aquesta metodologia en el desenvolupament del judici estètic.

«Valorar-avaluar» explica un model d'avaluació i la seva fonamentació teòrica en el disseny curricular de primer curs de Didàctica de les Arts Plàstiques, que s'imparteix a estudiants de Magisteri de l'Escola de Sant Cugat de la Universitat Autònoma. Des de la problemàtica de què, quan i com avaluem es defineixen uns objectius que posats a la pràctica seqüenciadament comprenen quatre fases, d'acord a un plantejament metodològic molt acurat. Es tracta d'una avaluació de continguts per a la lectura dels aspectes més significatius de l'obra d'art fonamentada en el coneixement que s'ha adquirit durant el curs en la praxi. Des dels aprenentatges procedimentals i l'anàlisi dels diferents elements, a la seva lectura formal i connotativa. L'objectiu és la comprensió del llenguatge significatiu de l'art a partir d'una experiència personal especialitzada.